

MODUULI 11: HAAVOITTUVUUS JA KULTTUURI

M▲PChipp

EUROOPAN UNIONIN RIGHTS,
EQUALITY AND CITIZENSHIP (REC) -
OHJELMAN TUKEMA HANKE

HAAVOITTUVUUS JA KULTTUURI

- ▶ kulttuurin ja haavoittuvuuden määrittely
- ▶ kulttuurin ja haavoittuvuuden mahdolliset kytkökset
- ▶ lasten haavoittuvuuden kierre
- ▶ haavoittuvuuden tyypillisimmät muodot
  - vammaiset lapset
  - lapset, joilla ei ole hoivaavaa perhettä
  - maahanmuuttajalapset, pakolaislapset, ilman huoltajaa olevat lapset
  - etnisiin tai uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat lapset

MITEN KULTTUURI MÄÄRITELLÄÄN?

UNESCO: "Kulttuuri on laaja kokonaisuus, johon kuuluvat tieto, uskomukset, taide, moraalit, lait, tavat ja muut kyvyt ja toimintatavat, jotka yhteisön jäsenenä elävällä ihmisellä on."

MITÄ ON HAAVOITTUVUUS?

► negatiivisen lopputuloksen suuri todennäköisyys

- hyvinvoinnin odotetaan laskevan alle sosiaalisesti hyväksyttävien normien
- seurausta riskeistä / tapahtumista joista ei ole varmuutta
- riskinhallinnan välineiden puute

► luonteeltaan moniulotteista ja kertautuvaa, esim. köyhät ihmiset altistuvat usein

- syrjinnälle
- sosiaaliselle eristämiselle
- koulutuksen puutteellisuudelle
- terveydenhuollon riittämättömyydelle
- puutteellisille harrastusmahdollisuuksille (urheilu, kulttuuri)

Maailmanpankin sosiaalisen suojelun strategia sosiaalisten riskien hallintaan

MITÄ ON HAAVOITTUVUUS?

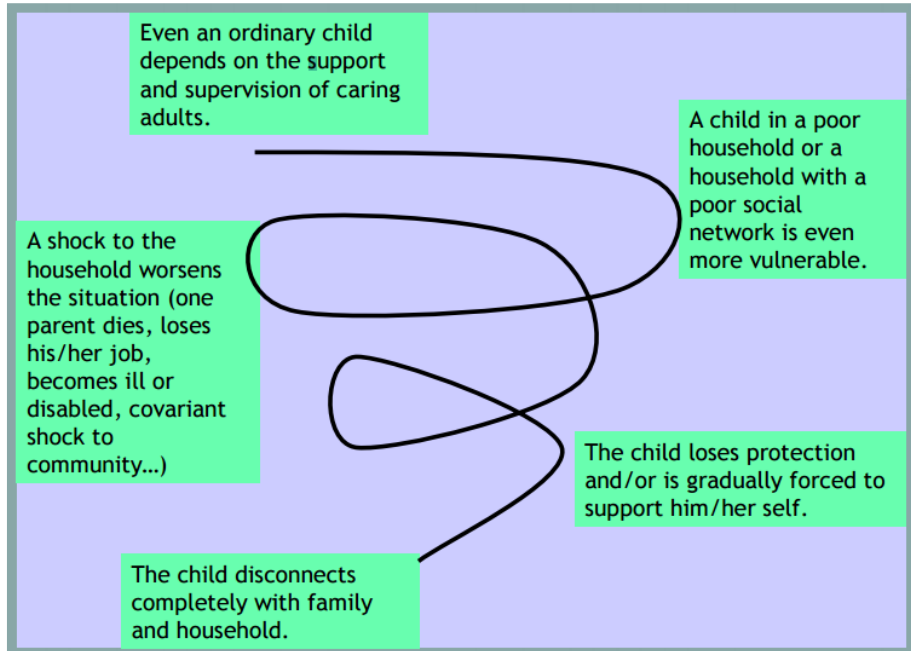
- ▶ erityisesti vammaisiin kohdistuva väkivalta ja vihamielisyys
  - sekä rikollisia että ei-rikollisia tekoja
  - vakava este YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksessa (CRPD) määriteltyjen oikeuksien toteutumiselle

vrt. EU:n perusoikeusvirasto (FRA)

- ▶ Haavoittuvassa asemassa olevat lapset joutuvat useammin väkivallan kohteeksi koska:
  - he eivät pysty suojelemaan itseään
  - ammattilaiset ja instituutiot eivät huomioi tai tunnista heitä
  - heitä ei pidetä yhteiskunnan tärkeänä osana

Maailmanpankin sosiaalisen suojelun strategia sosiaalisten riskien hallintaan

LASTEN HAAVOITTUVUUDEN KIERRE

Jokainen järkytys johtaa uudelle haavoittuvuuden tasolle, mikä puolestaan altistaa lapsen uusille riskeille. Negatiivisen lopputuloksen todennäköisyys kasvaa jokaisen lapsen kokeman järkytyksen myötä.

Kierteen pohjalta löytyvät lapset, jotka on jouduttu erottamaan perheistään tai jotka ovat vakavan perheväkivallan tai laiminlyönnin kohteina.

HAAVOITTUVUUDEN OSATEKIJÄT

sosiaaliset
tekijät

fyysiset
tekijät

taloudelliset
tekijät

ympäristö-
tekijät

poliittiset
tekijät

kulttuuriset
tekijät

HAAVOITTUVUUDEN TYYPILLISIMMÄT MUODOT

vammaisuus, maahanmuuttajastatus, etniseen vähemmistöön kuuluminen, vanhemmista eroon joutuminen

ongelmat lain kanssa, sotatila, konfliktialueet

luonnonkatastrofit, ikä, sukupuoli, köyhyys, seksuaalinen suuntautuminen

orvot tai hylätyt lapset, väkivallan tai laiminlyönnin kohteeksi joutuminen

MAAHANMUUTTAJALAPSET: VASTASSA EPÄLUULON KULTTUURI

MAAHANMUUTTAJALASTEN TILANNE

1,321,600

asylum
applicants
in the EU in 2015

29 %
of applicants
were children

23 %
of those child
applicants were
unaccompanied
by an adult

88,245
unaccompanied
children applied for
asylum in 2015

91 %
unaccompanied child
applicants were male

51 %
unaccompanied child
applicants were Afghan

3,113
unaccompanied
children arrived
in Italy in
May 2016

>10,000
Estimated missing
unaccompanied children in
the EU

23
unaccompanied
children relocated
from hotspots
in Italy and Greece,
up to 2 June 2016

Of the migrants
arriving by sea
in 2015

31 %
were children

2,452
migrants have died in
the Mediterranean
in 2016

137
children have died in
the Mediterranean
in 2016

Vammaiset lapset, jotka ovat pakolaisia tai ovat joutuneet siirtymään kotiseuduiltaan,

- ▶ ovat eritä kaikkein hylätyimmistä, huomaamattomimmista ja sosiaalisesti eristetyimmistä ihmisistä
- ▶ ovat usein enemmän eristyksissä jouduttuaan siirtymään kuin alkuperäisessä yhteisössään
- ▶ voivat joutua kriisitilanteissa aiempaakin negatiivisempien asenteiden kohteeksi

HOUSE OF LORDS, Euroopan unionin komitea (2016): Children in crisis: unaccompanied migrant children in the EU

MAAHANMUUTTAJALASTEN TILANNE (JATKUU)

- ▶ liian ahtaat vastaanottokeskukset, riittämätön valaistus sekä saniteetti- ja nukkumatilat
  - seksuaalisen tai sukupuolesta johtuvan syrjinnän riski
- ▶ vakava syrjintä asuntomarkkinoilla, koulutusjärjestelmässä, terveydenhuollossa, töissä ja sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa
  - ei-kansalaisia syrjivät lait
  - ohjelmat ja poliittiset hankkeet epäonnistuvat tiettyjen ongelmien ratkaisussa ja tarpeiden täyttämässä
  - ei mahdollisuutta käyttää peruspalveluja tai niiden taso ei riitä täyttämään kansainvälisiä ihmisoikeustandardeja
  - maahanmuuttajastatus estää usein erilaisten apukeinojen hyödyntämisen
- ▶ muukalaisviha, rasistiset asenteet ja syrjivät käytännöt
  - vaikuttavat maahanmuuttajien kulttuurisiin, taloudellisiin, poliittisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin
  - tasa-arvon ja syrjinnältä suojelun periaatteet koetuksella

Siirtotyöläisten ja heidän perheidensä oikeuksia ja suojelua koskeva kansainvälinen yleissopimus

ETNISET VÄHEMMISTÖT – SYRJINTÄ JA ERISTÄMINEN ON EDELLEEN YLEISTÄ

ROMANIEN TILANNE

- ▶ Euroopan suurin etninen vähemmistö:
  - Euroopassa asuu 10–12 miljoonaa romania, joista noin kuusi miljoonaa EU:n sisällä.
  - Huolenaiheita ovat mm. ennakkoluulot ja sosiaalinen eristäminen.
- ▶ Itä-Euroopassa kaikkein heikoimmassa asemassa oleva vähemmistö.
  - Taloudellinen haavoittuvuus on ongelma, sillä vähintään 71 % romaniperheistä on erittäin köyhiä.
  - Koulutuksen puute on yleistä: vain 29 % valmistuu toisen asteen koulutuksesta.
  - Työttömien osuus romaniväestöstä on suuri: vain alle puolet romanimiehistä ja joka neljäs tai harvempi romaninainen löytää töitä.
- ▶ European Roma Rights Centre: ongelmia projektien toteutuksessa
  - puitekehys romanien kansallisille integrointistrategioille
  - laaja-alainen syrjintä ja eristäminen
  - ihmisoikeusrikkomuksien kohde

Euroopan komissio: Tackling discrimination The
European Roma Rights Centre
The World Bank/Roma

AMMATILLISEN UTELIAISUUDEN KONSEPTI

M▲PChipp

M11: HAAVOITTUVUUS JA KULTTUURI
esitelmä

14

AMMATILLINEN UTELIAISUUS – VAIHTOEHTO ”KULTTUURISEN KOMPETENSSIN” KÄSITTEELLE

”Kulttuurisen kompetenssin” konsepti

- ▶ **on kulttuurisen monimuotoisuuden näkökulmasta rajoittava käsite:** ei ole mahdollista hankkia edes perustietoja kaikista taustoista, eri ryhmien historiasta ja muista konteksteista, joita ammattilainen saattaa kohdata
- ▶ **johtaa oletukseen jaetuista kulttuurisista arvoista ja uskomuksista:** jokaisella yksilöllä on oma kulttuurinen minäkuvansa, ja oletusten tekeminen kokonaisista ryhmistä johtaa stereotypioihin
- ▶ **johtaa riittämättömyyden ja katumuksen tunteisiin:** kulttuuritaustoja on niin monenlaisia, että ammattilainen kohtaa ennen pitkää henkilön, jonka tausta on hänelle vieras

”Ammatillisen uteliaisuuden” konsepti!

"AMMATILLISEN UTELIAISUUDEN" KONSEPTI!

- ▶ Esitä kysymyksiä ja ota keskustelussa kuuntelijan rooli.
- ▶ Anna kunkin perheenjäsenen toimia oman (kulttuurisen) minäkuvansa asiantuntijana.
- ▶ Kulttuuri/etnisyys on vain yksi näkökulma, jonka kautta lapsia ja vanhempia voidaan lähestyä – joissain tilanteissa jokin muu näkökulma voi olla olennaisempi.

AMMATILLINEN UTELIAISUUS – OPPIMISTAVOITTEET

- ▶ **Tunne itsesi:** tiedosta omat arvosi, kognitiiviset vinoumasi sekä uskomuksesi ja ennakkoluulosi.
- ▶ **Kulttuuri, ei kulttuurit:** kyseenalaista staattinen, ehdoton ja yhtenäistävä kulttuurikäsite; pyri kehittämään dynaaminen, historialähtöinen ja yksilöllistävä kulttuurikäsite.
- ▶ **Kulttuuri ja vuorovaikutus:** pyri tiedostamaan etnosentriset näkemykset ja tulkintamallit, kulttuurien väliset perspektiivien erot ja olemaan avoin kulttuuristen oletustesi vastaisille tiedoille.
- ▶ **Tietoisuus valtasuhteista:** perehdy institutionaalisiin, yhteiskunnallisiin, poliittisiin, rakenteellisiin yms. vallan epätasapainoa aiheuttaviin tekijöihin (erottelu: jako "meihin" ja "niihin"; vähemmistöihin kuuluvien lasten ja perheiden epäsuora luottamuksen ja yhteenkuuluvuuden kehän ulkopuolelle jättäminen).
- ▶ **Kulttuuri yhtenä näkökulmana:** lapsia ja vanhempia voidaan lähestyä sen kautta – mutta joissain tilanteissa jokin muu näkökulma voi olla olennaisempi.

AMMATILLINEN UTELIAISUUS – OPPIMISTAVOITTEET

- ▶ **Ammattimainen suhtautuminen taitamattomuuteen:** ole kuulija, joka pyrkii ymmärtämään toisen näkökulmaa, hahmottamaan mikä asiakasta huolettaa ja selvittämään asiaa keskustelun välityksellä; näistä asioista kyseleminen on tapa ansaita asiakkaan luottamus, mikä vuorostaan kasvattaa ajan mittaan luottamustasi omaan ammatilliseen osaamiseesi.
- ▶ **Epävarmuuden ja epäselvyyksien hyväksyminen:** hyväksy se, että selvyuden saaminen ei usein ole mahdollista; hyväksy kulttuurinen monimuotoisuus luopumatta omista ammatillisista ja eettisistä arvoistasi.
- ▶ **Luova käytännöllisyys:** hyödynnä mielikuvitustasi ja muita luovia taitojasi sujuvan yhteistyön edistämiseksi.
- ▶ **Kyky toimia konfliktitilanteissa ja keskustella asioista:** esitä kysymyksesi kunnioittavasti ja asiallisesti, kulttuuriset rajat huomioiden (keskustelujen etiikka).

ESIMERKKITAPAUKSIA

ESIMERKKITAPAUKSIA

Erittäin lahjakas romani- tai maahanmuuttajalapsi elää pienessä ja köyhässä yhteisössä. Hyväntekeväisyysjärjestö rahoittaa hänen opiskelunsa kaupungissa sijaitsevassa koulussa, jotta hänellä olisi samat mahdollisuudet kuin muillakin. Lapsi muuttaa asuntolaan ja voi silloin tällöin käydä vierailulla kotonaan. Vanhemmat ovat huolissaan, että lapsi saattaa alkaa halveksia heitä viettäessään paljon aikaa erossa heistä. He ovat huolissaan myös syrjinnän ja eristämisen riskistä.

Kun lapsi saapuu kouluun, selviää että hänen osaamisensa on selkeästi jäljessä yleisestä tasosta ja hänen sosiaaliset perustaitonsa ovat puutteelliset. Tilanne turhauttaa kaikkia. Lapsi haluaisi muuttaa takaisin kotiin, mutta tarjolla ei ole tasokkaita paikallisia kouluja ja vähemmistöihin kohdistuu syrjintää.

14-vuotiaan tytön vanhemmat olivat päättäneet tyttärensä jatkokoulutuksesta häneltä itseltään kysymättä. Tyttö on lievästi vammainen ja lahjakas erilaisissa käsityöissä. Hän pitää kutomisesta, ompelemisesta ja keramiikkatöistä. Hän haluaisi ansaita elantonsa käsityötä tekemällä, mutta vanhemmat ovat laittaneet hänet kaupallisen alan kurssille.

Tyttö ei pysty keskittymään koulussa riittävästi, joten sekä opettaja että vanhemmat ovat häneen tyytymättömiä. Kukaan ei kysy tytön mielipidettä. Onko kyseessä kaltoinkohtelun muoto?

VAMMAISUUS:
ONGELMANA ENNAKKOLUULOT,
TIETÄMÄTTÖMYYS, SYRJINTÄ

TIETOA VAMMAISISTA LAPSISTA

- ▶ rajallisesti tietoa, tehdyt tutkimukset mittakaavaltaan pieniä
- ▶ köyhyys ja vammaisuus: toisiaan vahvistavia ongelmia
- ▶ puutteelliset mahdollisuudet peruspalvelujen hyödyntämiseen (koulutus, terveydenhuolto, sosiaalipalvelut)
- ▶ usein sijoitettuna laitoksiin, hoitokoteihin, ryhmäkoteihin tai mihin asumispalveluihin
- ▶ merkittävä alttius joutua väkivallan, hyväksikäytön tai kaltoinkohtelun uhriksi
- ▶ stigmaat, ennakkoluulot, tietämättömyys ja koulutuksen / osaamisen kehittämisen puute

Unicef (2013): Children and Young People with Disabilities Fact Sheet

VAMMAISIIN LAPSIIN KOHDISTUVA PERHEVÄKIVALTA

- ▶ YK:n lapsen oikeuksien sopimus: Pyrkii suojaamaan kaikkia lapsia väkivallalta – myös vammaisia lapsia.
- ▶ YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimus: sisältää toimenpiteitä, joiden tavoitteena on nimenomaan vammaisten lasten suojeleminen.

Ympäri maailmaa kerätyt tiedot paljastavat, että vammaiset lapset joutuvat väkivallan uhreiksi suhteettoman usein

- ▶ Väkivaltaa esiintyy kaikkialla: perheissä, kouluissa, yhteisöissä, oikeusjärjestelmässä, työpaikoilla ja hoitokodeissa.
- ▶ Useiden tutkimusten mukaan vammaiset lapset joutuvat fyysisen ja seksuaalisen väkivallan tai laiminlyönnin uhreiksi 3–4 kertaa muita lapsia useammin.
- ▶ Köyhyys tai puutteelliset perus- ja sosiaalipalvelut: vammaisen lapsen syntymä voi aiheuttaa perheelle merkittävää stressiä, joka voi johtaa torjumiseen tai väkivaltaan.
- ▶ Stigmat ja pelot tekevät usein vammaisista lapsista näkymättömiä ja johtavat siihen, että heidät eristetään muista lapsista.
- ▶ Suojelujärjestelmät ja ilmoituskäytännöt eivät aina onnistu vastaamaan vammaisten lasten tarpeisiin.
- ▶ Avun, tehokkaan oikeuden tai korvausten saaminen on vaikeaa.

Vammaisiin lapsiin kohdistuva perheväkivalta

VAMMAISTEN LASTEN OSALLISTUMINEN HEIDÄN ELÄMÄÄNSÄ KOSKEVIIN PÄÄTÖKSIIN

On tärkeää

- ▶ tunnistaa vammaisten lasten osallistumista estävät tekijät
- ▶ ymmärtää, miksi osallistuminen on tärkeää myös vammaisille lapsille
- ▶ tarjota käytännön neuvoja vammaisten lasten tavoittamiseksi tehokkaammin ja järjestelmällisemmin
- ▶ kehittää tapoja vammaisten lasten osallistumiseen tähtäävien toimien tehokkuutta

VINKKEJÄ VAMMAISTEN LASTEN KANSSA TOIMIMISEEN

Lapsilla on oikeus vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin. Vammaisten lasten tulisi olla mukana heitä koskevan politiikan ja ohjelmien kehittämisessä. Koska rajoitteet vaihtelevat suuresti, tarvitaan erikoistekniikoita sen varmistamiseen, että kaikkia lapsia kuullaan tasapuolisesti.

 Visual Impairment <ul style="list-style-type: none"> • Ask children what mechanisms will help them to participate. Would they like texts provided in braille? Read aloud? • In group settings, have everyone introduce themselves • Use names when addressing others so all children know when they are being spoken to • In group meetings, have children indicate they want to speak by saying their name (rather than raising a hand)	 Hyperkinetic Impairment <p>Since hyperkinetic impairment causes a child's body or extremities to move involuntarily, it is important to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Speak to the child • Paying attention to them and not their involuntary movements • Continue to speak normally even if the child is moving
 Hearing Impairment <ul style="list-style-type: none"> • Use the mode of communication the child prefers (i.e. a hearing aid, sign language, lip reading, speaking, or a combination) • Wave or gently tap the child's shoulder to gain their attention before speaking <p>When speaking to a child who can read lips:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Face the child when speaking, do not cover your mouth • Speak slowly and clearly (but normally)	 Psycho-Social Disability <ul style="list-style-type: none"> • Treat the child with dignity and respect • Be flexible and allow choice. The child may become anxious when they feel they do not have control • Keep discussions calm • Speak in a normal tone of voice
 Speech/Communication Impairment <ul style="list-style-type: none"> • Be patient • Listen to the child, avoid interrupting them or finishing their sentences • Ask the child to repeat what they said if you did not understand • Consider other forms of communication like writing methods or computer technologies • The child may want communication assistance from a person they know well	 Intellectual Disability <p>Children may take more time understanding, remembering, or communicating information:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use simple language/summarise information (yet avoid infantilising children) • When needed, repeat information/explain it in new ways • Use communication methods the child prefers (i.e. hands-on learning activities, art, music, etc.)
 Physical/Mobility Impairment <ul style="list-style-type: none"> • Ensure the facility you are using is accessible • Choose activities that all are capable of participating in • Be flexible/willing to adapt an activity • Do not sit/lean on assistive devices, they are part of the child's person • Ensure you are at the same eye level when addressing the child (i.e. sit in a chair to be at eye level with a child in a wheel chair)	 Autism <ul style="list-style-type: none"> • May have difficulty interacting with others so reward attempts by the child to understand/communicate • May have delayed speech so other forms of communication can be helpful • Encourage them to keep engaging in the activity but stop when they want to • Create opportunities for them to communicate

PLAN International (1 Dec 2016): Guidelines for Consulting with Children & Young People with Disabilities

SANOJA JA ILMAUKSIA, JOITA TULISI SUOSIA VAMMAISTEN LASTEN KANSSA KESKUSTELTAESSA

Usein ihmiset ovat epävarmoja siitä, kuinka vammaisille lapsille tulisi puhua. On tärkeää olla kunnioittava ja huomaavainen. Kohdistu puheesi ja kysymyksesi suoraan lapselle, ei hänen huoltajalleen.

Acceptable Words and Expressions

A person with a disability/ an impairment or a child with [name of specific disability]

For example, "a child with impaired hearing"

Non-disabled person, a person with no disability

Unacceptable Words and Expressions

Sick, lame, deformed, abnormal, mental

Avoid using phrases such as "suffers from [specific disability]"

Normal, healthy (as opposed to the disabled)

PLAN International (1 Dec 2016): Guidelines for Consulting with Children & Young People with Disabilities

OSALLISTAVAN JA KANNUSTAVAN ILMAPIIRIN LUOMINEN

- ▶ Varmista, että ympäristö mahdollistaa kaikkien osallistumisen (esim. rampit, ovien leveys).
- ▶ Pyri täyttämään lapsen yksilölliset tarpeet juuri kyseisen lapsen rajoitteiden mukaisesti. Lapselta tulisi myös kysyä, kuinka hänen tarpeensa voitaisiin täyttää.
- ▶ Vältä auttamasta vammaista lasta, ellei tämä erikseen pyydä sitä tai ehdottomasti tarvitse apua.
- ▶ Suhtaudu avoimesti lapselle hyödyllisten muutosten tekemiseen.

*Mieke Schuurman, Eurochild (2014): children's
participation in public decision-making*

PERUSOHJEET AIKUISILLE, JOTKA NEUVOTTELEVAT LASTEN KANSSA

- ▶ Varmista, että lapsi tietää kuka olet.
- ▶ Selitä lapselle, miksi tämän on tärkeää kertoa mielipiteensä.
- ▶ Vältä teknisiä termejä ja jargonia.
- ▶ Neuvotteluprosessissa mukana olevien aikuisten tulee olla rehellisiä lapselle.
- ▶ Älä kohtele lapsia kuin he olisivat heikkoja tai uhreja.
- ▶ Vältä stereotyyppisiä tai puolueellisuutta luovia tilanteita.
- ▶ Vahvista lapsen sanoman paikkansapitävyys.

*Mieke Schuurman, Eurochild (2014): children's
participation in public decision-making*

PERUSOHJEET AIKUISILLE, JOTKA NEUVOTTELEVAT LASTEN KANSSA (JATKUU)

- ▶ Lapsilla on oikeus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin.
- ▶ Selitä lapselle, ettei kysymyksiin ole oikeita tai väriä vastauksia.
- ▶ Varmista, että lapsi saa tarpeeksi aikaa miettiä vastaustaan ja kertoa sen,
- ▶ Arvosta lapsen näkemyksiä ja ota ne vakavasti.
- ▶ Pyri ymmärtämään lasta sen kontekstin kautta, jossa hän elää.

*Mieke Schuurman, Eurochild (2014): children's
participation in public decision-making*

LAITOSHOITO: HAITALLISTA LAPSEN KEHITYKSELLE

M▲PChipp

M11: HAAVOITTUVUUS JA KULTTUURI
esitelmä

30

MILLÄ TAVOIN LAITOSHOITO ON HAITALLISTA?

- ▶ Laitoshoitoon otettaessa lapsilta viedään perhe-elämään liittyvät perusoikeudet.
- ▶ Jos vanhempien kyvyttömyys hoitaa lastaan johtuu muusta kuin vanhempien omista valmiuksista, valtio on epäonnistunut vanhempien tukemisessa.
- ▶ Laitoshoito häiritsee lasten fyysistä, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä.
- ▶ Henkinen tuki on olennaista aivojen kehitykselle - myös pienet vauvat tarvitsevat läheistä ja rakastavaa kontaktia alusta asti.
- ▶ Laitoshoidossa kasvaneiden lasten aivoissa on havaittavissa rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, kuten heikot kognitiiviset kyvyt, keskimääräistä matalampi ÄO ja huono koulumenestys.
- ▶ Laitoshoito kasvattaa mielenterveysongelmien riskiä ja asettaa lapset alttiiksi väkivallalle ja hyväksikäytölle.
- ▶ Kun lapset lähtevät laitospöytäjärjestelmästä, heistä on vaarassa tulla ihmiskaupan, työttömyyden, kodittomuuden ja masennuksen uhreja.
- ▶ Pitkän aikavälin vaikutukset näiden lasten elämään aikuisina: korkeampi yksihuoltajuuden ja omien lasten laitoshoitoon päättymisen riski.
- ▶ Syrjinnän vahvistuminen laitospöytäjärjestelmissä.
- ▶ Romanilapset ja vammaiset lapset ovat merkittävästi yliedustettuina eurooppalaisissa lastenkodeissa.

LÄHTEET:

- UNESCO <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/cultural-diversity/>
- Anne Kielland, The World Bank's OVC Thematic Group (2004): Orphans and Vulnerable Children <http://textlab.io/doc/9798240/orphans-and-vulnerable-children>
- Convention on the Rights of the Child http://www.unicef.org/crc/files/Rights_overview.pdf
- Convention on the Rights of Persons with Disabilities <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>
- FRA European Union Agency for Fundamental Rights: (2015) Violence against children with disabilities http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-violence-against-children-with-disabilities_en.pdf
(Helppolukuinen tiivistelmä: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-easy_read_children_disability_report_0.pdf)
- Adam Unwin and John Yandell (2016): Rethinking Education: Whose Knowledge Is It Anyway?
- Urban, Vandenbroeck, Van Laere, Lazzari, & Peeters (2012): Towards Competent Systems in Early Childhood Education and Care. Implications for Policy and Practice. European Journal of Education
- Unicef (2013): *Children and Young People with Disabilities Fact Sheet*
- Opening Doors Campaign run by Eurochild <http://www.openingdoors.eu/>
- HOUSE OF LORDS, Euroopan unionin komitea (2016): Children in crisis: unaccompanied migrant children in the EU <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201617/ldselect/ldcom/34/34.pdf>
- International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CMW.aspx>
- Euroopan komissio: Tackling discrimination/ EU and Roma http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/index_en.htm
- The European Roma Rights Centre (2016): <http://www.errc.org/cms/upload/file/2015-eu-roma-framework-written-comments-19-february-2016.pdf>
- The World Bank/Roma <http://www.worldbank.org/en/region/eca/brief/roma>
- Kelly, L. & Meysen, T. (2016). *Transnational Foundations for Ethical Practice in Interventions Against Violence Against Women and Child Abuse*.
- Lontoo/Heidelberg : <https://www.dijuf.de/ceinav-en.html>
- Jagusch, B., Sievers, B. & Teupe, U. (2012). *Migrationssensibler Kinderschutz. Ein Werkbuch*. Frankfurt: IGfH-Eigenverlag
- France, M.H., Rodríguez, M.C. & Hett, G.G. (2013). *Diversity, Culture and Counselling. A Canadian Perspective*. Edmonton: Brush Education
- UNICEF (2013): Take us seriously: engaging children with disabilities in decisions affecting their lives
- Mieke Schuurman, Eurochild (2014): children's participation in public decision-making http://www.eurochild.org/fileadmin/public/05_Library/Thematic_priorities/05_Child_Participation/Eurochild/OEJAJ_VADEMECUM.pdf
- PLAN International (1 Dec 2016): Guidelines for Consulting with Children & Young People with Disabilities <https://disabilitycentre.lshtm.ac.uk/files/2014/07/38106-BO.pdf>

KOLOFONI

- ▶ Tämä kansainväliseen käyttöön tarkoitettu koulutusmateriaali on tuotettu osana **MAPChiPP**-projektia (**Multi-disciplinary Assessment and Participation in Child Protection Proceedings: training program with modules and toolbox, international network**).
- ▶ Tämä yhteistyöprojekti on Euroopan unionin **Rights, Equality and Citizenship (REC) -projektin tukema hanke**. Sen toteutukseen ovat osallistuneet seuraavat lastensuojelujärjestöt: Das Deutsche Institut für Jugendhilfe und Familienrecht e. V. (Saksa), Család, Gyermek, Ifjúsági Egyesület (Unkari), Lastekaitse Liit (Viro), Nederlands Jeugdinstituut (Hollanti) ja Child and Family Training (UK).
- ▶ **Moduuli 11: Haavoittuvuus ja kulttuuri on pääasiassa unkarilaisen Család, Gyermek, Ifjúsági Egyesület -järjestön tutkijoiden** (tri Maria Herczog ja Anikó Gyárfás) kehittämä.
- ▶ Haluamme kiittää seuraavia henkilöitä heidän merkittävästä tuestaan tämän materiaalin valmistelussa: tri Thomas Meysen, Henriette Katzenstein ja tri Felix Dinger
- ▶ © 2017 **MAPChiPP-hankekonsortio** Kaikki oikeudet pidätetään.